

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :
Az Országos Erdészeti Egyesület.

Szerkesztő :
Dr. Bedő Albert.

Megjelenik minden hónap 28.-án.

Harminczhetedik évf. VI. füzet. 1898. junius hónap.

Előfizetési díj egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti Egyesület oly alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Azok az alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak, 3 frt kedvezményes árért járathatják.

— Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapesten, Lipótváros, Alkotmány-utca, 10. szám. II. emelet. —

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnének.

Az erdők fentartásának törvényes biztosítékairól.

Irta : Szentimrey Dániel, kir alerdőfelügyelő.

Erdőtörvényünknek vannak olyan intézkedései, melyek vonatkozásukban jogi minőség szerinti erdőosztályozást nem ismernek. Ilyen intézkedések foglaltatnak a 2. és 4. §-ban. Ennek a két §-nak az erdőbirtok talaj- és természeti viszonyaiból folyó korlátozó hatálya éppen úgy terheli a magántulajdont, mint a kötött forgalmu birtokokat.

Az erdőtvény szempontjából osztályozott talajminőség szerint Magyarország területén a legujabb hivatalos adatok szerint van:

1. véderdő	---	---	---	---	767962	k.	h.
2. futóhomokon álló erdő					195582	«	«
3. feltétlen erdőtalajon álló erdő	---	---	---	---	10448734	«	«
4. nem feltétlen erdőtalajon álló erdő	---	---	---	---	1695673	«	«

Az erdők nyilvántartási törzskönyvének összeállítása iránt kiadott 28487/883. számú ministeri utasítás 4. pontban részletezi azokat a tényezőket, melyek az erdőtalajnak véderdő jellegét megállapítják; de a feltétlen erdőtalaj minősítésére az utasítás magyarázó leírást nem tartalmaz. És ez természetes is, mert ennek a fogalomnak megállapításához a gyakorlati életben annyi mellékkörülmény fűződik, hogy azokat közelebbről megjelölni és részletesen felsorolni lehetetlen. Az utmutatás valóban nem lehet bővebb az erdőtörvény ama rövides meghatározásánál, hogy azok «talaja másnemű gazdasági művelésre (szántóföld, rét, kert vagy szőlő) állandóan nem alkalmas». Kimondhatom talán, hogy ennek a talajnak a megállapítása nagyon igénybe veszi a viszonylagosság mértékét: betartatván egyes felső határok, melyeken túl a talaj épségben maradásáért felelősséget vállalni már semmi szín alatt nem lehet.

Tekintve hazánk terep- és talajviszonyait, az a kérdés áll elénk, hogy vajjon a 767962 k. h. véderdő-állomány, legalább megközelítőleg, magában foglalja-e azokat a területeket, melyek kifejezetten viselik a véderdő jellegét?

Tapasztalásaim e téren arról győztek meg, hogy jelenleg kiváltképen oly területek vannak véderdőknek kijelölve, melyeknek a talaj arravalósága mellett különleges rendeltetésük is van. Legtöbb véderdő jelöltetett ki az utak mentén, községi belsőtellek felett és a fatenyészet határát képező havasi övben. Kevesebb kijelölés történt a termékeny mezőgazdasági területek védelme céljából; s végül bevétettek a véderdők közé egyes elkopárosodott helyek. Olyan kijelölés azonban, mely ilyen különleges szempontok nélkül magának az erdő zömében levő erdőtalajnak védelméről gondoskodott volna, alig található. Alig van tehát képviselve az a kijelölés, amely a 28487/1883 számú

ministeri utasítás 3 pontjában következőképpen van elrendelve:

A véderdők közé sorozandók 3. általában az olyan meredek hegyoldalokon levő erdők, melyeknek tarvágás utján való eltávolítása esetében az illető hegyoldalokon kőgörgetegek, kő- és földomlások vagy csuszamlások avagy a talaj- és kőzetviszonyok természeténél fogva kopárságok s illetve a talaj és fekvés általánosan ismert minőségénél fogva vizmosások képződhetnek.

Erre nézve többször hallottam azt a megnyugtató magyarázatot, illetőleg indokolást, hogy az erdők zömében levő ilyen rossz talaju területek épsége és termőképessége a feltétlen erdőtalajon álló erdők mivelési és ápolási feltételeivel teljesen biztosítva van. Ezt a véleményt ilyen általánosságban részemről nem osztom, mert a talaj a természetes felujtással járó használati módoknál is ki van téve a káros behatásoknak; annál többet szenved a tarvágásos gazdaságnál, még akkor is, ha a tarolást nyomon követi az erdősítés. Magánerdőbirtokosaink — a nagyobb és rendezett uradalmakat kivéve — a fatermelés házilag való eszközésével nem szoktak bibelődni, hanem tövön értékesítik fakészleteiket. A vásárlónak semmi érdeke nincs abban, hogy a fa kitermelése a talaj lehető kimélésével történjék és a felujtás mennél könnyebben és biztosabban teljesíthessék; ő előtte csak az a cél lebeg, hogy a termelés és szállítás mennél olcsóbb — s e képen az ő nyeresége mennél nagyobb legyen. Ilyen tövön való eladásoknál tehát a hosszabb időre terjedő költségesebb ritkító vágások ki vannak zárva: kivéven azokat az áldatlan eseteket, amikor elegyes állabokból az értékesebb fánemek szedetnek ki, vagy pedig egyes keresettebb választékot szolgáltató erősebb méretű törzsek kiszedése képezi a használat tárgyát.

Erdőtörvényünk a feltétlen erdőtalajon kihasznált erdők felújítására 6 évi időt engedélyez. Mi történik már most ennyi idő alatt egy minden kiméletesség és a legelemibb szakkivánalmak nélkül kihasznált rossz talaju magánerdőterülettel? Kérdésünkre megadja a választ az 1883 évi 36016. számú ministeri rendelet, amely az erdőtörvénynek igen fontos kiegészítő része és az erdők fentartásának hatóságos tényezője. Egy nyomós eszköz az állami erdőfelügyelet kezében, amely — talán nem mondok sokat — az erdők fentartásának eredményét legalább is 50%-kal kedvezőbbé teszi: habár a rendelet alapján az időközi káros használatokra kimondott tilalom szoros betartása felett való őrködés, a szervezeti viszonyoknál fogva, csak igen hiányosan teljesíthető.

Bizony-bizony még elgondolni is nehéz, hogy mi történik a fakereskedelem mai, nagyon fellendült korszakában és a mezőgazdasági válság nyomása alatt erősen túlhasznált magánerdeinkkel, ha ez az intézkedés segítségünkre nem jó és a rossz talajon való kiméletlen tarolást nyomon követik az időközi káros használatok. Mert kezünkben ugyan a törvény, de a könnyelmű erdőgazdálkodást, különösen kényszerrel, a káros cselekmény elkövetése után helyrehozni nagyon nehéz.

Mindezek arra a végkövetkeztetésre vezetnek, hogy bármennyire uralkodik is eljárásunkon a szigorú törvényesség és egyenlőség elve, a véderdő-minősítésnél sohasem lehet közönbös előttünk az, hogy az erdő magánjogi természetű vagy kötött forgalmu birtok-e; mert utóbbinál, ha elhatározásunk enyhébb is, az üzemterv és rendszeres kezelés pótolja szabatosabb eljárásunkat, de a magánerdők feletti szoros intézkedés joga kisiklik kezeinkből és szigorú erdőtörvényünk mellett is észrevétlenül keletkeznek a földadó

nyilvántartásából az állami segélylyel erdősitendő kopárok közé kerülő területek. Itt tehát minden eshetőséggel számolnunk kell; a közérdekeket védő törvénynek és a tulajdonnal való szabad rendelkezési jog csorbitásának Scylla és Charybdise között mindig biztosabban elérjük a feltétlen előnyöket, ha a szabad forgalmu birtokoknál a talajminőség megállapodásában inkább aggályoskodva járunk el.

Az egyes erdőbirtokok talaj-, fa- és tulajdonjogi minőségére vonatkozó adatok az 1883. évi 28487. számú ministeri utasítás szerint törvényhatóságokonkint összeállított erdő-törzskönyvekben vannak nyilvántartva. Az erdő-törvény 17. §. a alá tartozó erdők törzskönyvi adatainak tökéletessége, az üzemtervek elkészítésével, végtére egészen befog következni; arra azonban még gondolni sem lehet, hogy a magánerdők talaj- és állabviszonyaival az erdő-törvény sikeres végrehajtásához szükséges részletességig tisztába jöjjünk és a változásokat pontosan nyilvántarthatjuk. Pedig változások gyakran vannak és jövőben sem fognak a napirendről letűnni, mert részletes felmérés és apróra menő talajfelvétel nélkül az osztályozást állandó érvénynyel keresztül vinni lehetetlen, és az erdőtagokba eső mezőgazdasági célokra alkalmas helyek, lankás, jó talaju térségek, nem meredek erdőszélek és völgyaljak lassankint eltűnedeznek az erdőállományból. És ebbe, ha e gazdasági művelés módjának megváltoztatását tényleg fontos gazdasági érdekek kívánják meg, a magasabb kultúra szempontjából is bele kell nyugodnunk, amely arra törekszik, hogy minden terület talaj- és természeti viszonyainak megfelelően mennél nagyobb jövedelmezés mellett legyen művelve. Csakhogy az osztálynál résen kell lennünk és ellene kell állanunk minden oly törekvésnek, amely e fontos gazdasági elv korlátain áttörni vágyik. S másfelől

az erdőbirtokos gazdálkodásának egyensúlyát nem zavaró mértékben fokozatosan vissza kell követelnünk mindazt, ami az erdőmivelés alól jogtalanul és helytelenül kivételt.

Nagyon egyenlőtlen osztozkodás és terhes csere ez: de lehet-e az önzetlen működésre hivatott erdésznek neme-
sebb becsvágya, mint a gazdasági romlásnak minden ural-
ható ponton utját állani, az értéktelen vagyont jóvá, jöve-
delmezővé tenni és a közgazdasági érdekek ápolásában
hasznos működéssel érdemeket szerezni?

Az átalakulás azonban minden körütekintésünk és
éberségünk mellett sem folyhatik le olyan simán, céltu-
datosan, amint azt kívánatosnak tartanók és a törvényt
sértő tévedés vagy szándékosság súlyos következményei
mellett el is várnók.

Gazdasági válsággal küzdő földesuraink és a kis bir-
tokosok rossz állapotba jutott, értéktelen erdeik satnya
növedékénél egyaránt nagyobb talaj hozadéokra vágyakoz-
nak; itt-ott fellép a megélhetés kényszere is. A természet
ujjmutatása elveszti meggyőző hatását és a jobb fekvésű
hegyoldalokon tavasz idején gomolygó füst és feltörő láng
a ritkás cziheresekké törpült százados erdők végkimulását
jelzi; annál temetkezik el az észszerű mérsékelt számítás
és beköszönt a kiméletlen földuzsora.

Nem arról van itt szó, hogy amint előbb már jelez-
tem, a jó fekvésű, gazdag, buja erdőtalaj a többet jöve-
delmező mezőgazdaság számára fel ne szabaduljon, mert
ilyen czéhrendszer a közjólét szolgálatában álló törvényből
— és mondjuk végrehajtásának irányzatából ki van zárva,
hanem annak a sajnálatos körülménynek a gyakorisága
aggasztó, hogy olyan részletek is esnek a kapzsiság és
megélhetési kényszer áldozatául, melyek a talaj fizikai és
vegytani tulajdonainál valamint egyéb természeti viszo-

nyainál fogva a megművelésre fordított munka értékét sem képesek behozni és csak ideiglenesen, a maguk életerejének felemésztésével, szolgálhatják a tulajdonos önző céljait.

Szomoru aratás támad az ilyen munka nyomában! Már maga az irtás birsága, legkisebb összegében is, föler a hegyi talaj 3—4-szeres értékével; köteles ezenkívül, amint tudjuk, a tulajdonos az irtott területet 6 évnél hosszabbra nem szabható idő alatt beerdősíteni. A birság, az áthágási eljárás és beerdősítés költségei eszerint nemcsak a törvény terhes intézkedései ellenére mezőgazdasági célra átalakított területek értékét emésztik fel, hanem annál még jóval többre kötelezik a birtokost. Annál feltűnőbb tehát, hogy az erdőirtásokból származó áthágási ügyek még sem tartoznak a ritka esetek közé.

A jelenség oka abban rejlik hogy a magánerdőbirtokosok nincsenek feltétlenül arra kötelezve, hogy az erdőirtásra a hatóság engedélyét előzetesen kikérjék. Ez a kötelezettség csak olyan erdők művelési ágának megváltoztatásánál terheli őket, melyek nemcsak a törzskönyvi osztályozás szerint feltétlen vagy véderdő-talajon állanak, hanem a törvény célzata szerint tényleg is ilyenekül tekintendők: mert a törzskönyvi előjegyzésnek jogi hatálya nincs. Az erdőbirtokos tehát teljesen a saját belátására van hagyva abban a kérdésben, hogy a törvényesen kijelölt véderdők kivételével — erdőterülete mennyiben tartozik az erdőtörvény 4 §-ának intézkedései alá. Igaz, hogy ez a §. rövid szavakban nagyon világos és határozott kijelentést tartalmaz. Kimondja ugyanis azt, hogy oly erdő, melynek talaja másnemű gazdasági művelésre állandóan nem alkalmas, feltétlenül fentartandó. Csakhogy a mezőgazdasági művelhetés fogalma tág mező s amint elől röviden kifejeztem, bizonyos mértékben viszonylagos is;

minélfogva a törvény itt jelzett követelményeinek mérlegeléséhez nagyobb műveltség, éles érzék és elfogulatlanság szükséges. Ha ezeket a tulajdonságokat egynémely erdőbirtokosnál együtt találjuk is, az utolsó legalább teljes mértékben bizonyára nem fog érvényesülni, mihelyest egyszer az illetőnek saját ügyeiről és terveiről van szó. Megtagadná magát a közönséges emberi természet, ha a szabad cselekvés joga mellett a törvény alkalmatlan békóit az érdekei által kimutatott mérték azon határáig nem tágitaná, ameddig eljárását legalább maga előtt igazolni tudja.

Ennyire vagyunk a művelt elemmel. De hol van a kis erdőbirtokosok műveletlen nagy többsége, amely szegénységéből folyólag, nem ritkán, egyedül az erdő szegényes talajában látja megélhetése üdvét: természetesen oly módon, amint az neki a viszonyok szerint legelőnyösebben kínálkozik? A szegénység, szűk látókör, műveltség hiánya és elfásult érzék igen rossz törvénytisztelők és oly tényezők, melyek semmikép sem kedveznek az erdőtörvény által célzott kultur-állapotoknak.

A helyzet e tekintetben hovatovább és annál kedvezőtlenebb lesz, mennél jobban szétdaraboltatnak az erdők és mennél több apró részlet kerül a megélhetés nehéz viszonyaival küzdő szegény magánbirtokosok kezére; amely állapot a birtokrendezésekkel áll kapcsolatban.

Ez különösen hangzik a magántevékenység elmélete szempontjából és mostani országos állapotaink között, amikor az a szociális politikai elv uralkodik, hogy az ingatlanvagyonszerzést lehetőleg meg kell könnyíteni és röghöz kell kötni a föld népét. Erdőgazdaságunknak azonban egészen mások a viszonyai és feltételei, mint a mezőgazdaságnak. Az erdők szétdarabolása kedvezőtlen befolyást gyakorol azok jövedelmezésére és nem kedvez jó karban,

épségben való fentartásuknak. Kedvező erdőelosztás, igen fejlett gazdasági állapotok és kitünő közlekedési viszonyok szükségesek ahhoz, hogy a kis erdőbirtok terményei értékesíthetők legyenek; és ahol a viszonyok idáig még nem fejlődtek, ott a birtokos — a jövő nagy kárára — úgy iparkodik hasznosítani az erdejét, ahogy lehet.

A birtokrendezésnek ezirányu káros befolyása, sajnos, nagyon meglátszik arányosítás útján felosztott vagy szolgálatmentesített erdeink állapotán. Legyen szabad ezt a sok közül egy példával bizonyítanom.

Csik vármegyében a Romániába nyíló csobányosi és kósteleki völgyek között az ország határáig lenyúló hegygerincz lejtőin fekvő «Borda havas» nevű mintegy 8000 k. hold erdőrész hat jogosult község között az alábbi hat birtokcsoportra osztatott szét:

I. Csobotfalva község erdeje,		
II. Csomortán	«	«
III. Delne	«	«
IV. Szt.-Lélek	«	«
V. Mindszent	«	«
VI. Pálfalva	«	«

A kedvezőtlen fekvése miatt nem keresett erdőnek azokat a részleteit, melyek az Oltvölgy keleti vizválasztójához — tehát a községekhez közelebb fekszenek és némiképp megközelíthetők voltak, részint saját szükségletökre, részint pedig kicsiben való alkalmi értékesítésre, maguk a birtokosok használták ki. Ha számítjuk azt a munkát és időt, amely a faanyag termelésére és haza, illetőleg piacra szállítására fordított, (a főpiac Brassó volt) bátran elmondhatjuk, hogy az «*ingyen*» termelt anyag tulajdonképen busásan meg volt fizetve. A más kereset híján levő nép azonban a maga munkáját nem szokta

pénzben értékelni s így ezeknek a közelebbi erdőrészeknek fatermése legalább az adót és egyéb kezelési kiadásokat fedezni látszott.

Az ország határa felé eső távolabbi erdőrészek fája épenséggel semmi hasznot nem hajtott; minélfogva a jövőre nem számító birtokosok működtetni kezdték az erdőirtás két leghatalmasabb és legesztelenebb nemét, a gyűrűzést (aszalás) és égetést, hogy a legeltetés számára mennél nagyobb tisztás területeket nyerjenek. Erre rendszerint pásztorokat használtak fel és olyan egyént fel sem fogadtak havasi pásztornak, aki az erdő pusztításában nem volt mester.

A közelebbi fekvésű használt részek felujítása teljesen elmaradt; a legeltetés ott is átvette uralkodó szerepét. Nem sok idő kellett hozzá és a fenyő- és bükk-őserdővel borított erdőterületnek a Csobányos völgyére hajló déli részét, ugyyszólva, egészen, a keleti hajlású oldaloknak kétharmadát és az északfelé néző résznek napos térségeit, melyeken a székely népnek tudományos alapon is bizonyítható vélelme szerint édesebb és táplálóbb fü terem, kiirtották. A fa csak a rossz füvet termő északi lejtőkön és árnyékos katlanokban maradt meg, mintegy 4500 k. holdon.

Magas hegységi tájról lévén szó, talán felesleges is emlitenem, hogy a lepusztított meredek oldaloknak nagy része értéktelen kőgörgeteges területté vált.

Ebből az állapotból annyi esik az arányosítás rovására, hogy ha a felosztás vagy egyáltalán nem — vagy legalább nem oly szét darabolva történik, az erdőirtás nem indult volna meg az egész havas területén egyszerre; a birtokosok megelégedtek volna azzal, hogy a közelebb eső részek fáját kihasználván, azokat legelővé alakítsák, a többi

erdő pedig Csik vármegye tőszomszédos nagy kiterjedésű erdejének 1892. évben történt eladása alkalmával már tisztességes árban értékesíthető lett volna.

Fel kell tételeznünk, hogy a birtokrendező bíróságnak sejtelve sincs az ilyen káros következményekről, mikor a felosztási terveket szentesíti; mert habár az egyezkedésbe érdemi beleszólása nincs is, minthogy a felek között létrejött egyezségeket csak az alaki és anyagi jog szempontjából bírálja felül: mindazáltal lehetetlen, hogy a következményeket ismerve, jobb megállapodásra ne igyekeznék birni az érdekelteket.

A viszonyoknak e tekintetben való javulását nem várhatjuk, mert a baj forrása az általánosan intézkedő birtokrendezési törvénynek a kivételes természetű erdőgazdaságra is kötelező vonatkozásában rejlik. A mi feladatunk tehát, hogy a körülményekhez szabott czélszerű intézkedéseinkkel a káros hatásokat ellensúlyozzuk.

Nagyon válogatott, a dolgok mélyére ható eszközökkel kell itt működnünk, mert merev védelmi intézményekkel még a durva erdőpusztítást sem bírjuk megakadályozni. A nép furfangja e tekintetben határtalan. Példa reá a kolozsvármegyei Magura község luczfenyőerdői, melyeket gyökerek feltakarásával és felszaggatásával kezdett pusztítani az ottani oláh lakosság, hogy azok legszebb törzseit, mint száraz fát, a kerekedése és kenyérkeresete tárgyát képező faedények készítéséhez, a rendes üzemtervi hozamokon felül, kihasználhassa.

A nép mindaddig ellensége az erdőnek, amíg abból közvetlen és érezhető mértékű hasznot nem lát; különösen áll ez a marhatenyésztő hegyi népről. Azért voltam mindig annak a szószólója — és vagyok most is, hogy első dolgunk legyen a félreeső, eddig hasznot nem hajtott erdőket

rendezni; a szomszédos kisebb erdőbirtokok hozamainak együttes eladásra alkalmas módon való csoportosításával módot kell keresni a kedvező értékesítésre, mert ha a nép abból az eddig csak legeltetési akadálynak tekintett erdőből pénzt kap, megváltozik téves nézete és maga veszi azt védelmébe. A közel eső és közvetlen szükségletet fedező erdőkkel maga a nép is kiméletesebben bánik s ott egyelőre az is elég, ha az évi hasznokat megközelítőleg megtudjuk állapítani s természetesen a szükséges felujtásról gondoskodunk.

A faizási használatra szolgáló erdőkben nincs egészen kizárva, hogy az elsőrendű szükséglet érzetéből a mivélés megszokott neméhez való önkéntelen ragaszkodásból itt-ott a használat kizárólagosságából s más indító okokból folyólag, magában az erdőbirtokosokban nyerünk támaszt és biztosítékot az erdőtörvény céljainak eléréséhez. De hogyan állunk azzal a sok ezer hold erdővel, amely a volt urbéreseknek legelő gyanánt kiosztatik? A cél, rendeltetés és az urbéri összeírás marhaállományához képest kiosztott legelőterületnek 3—4-szer oly nagy létszámmal történő legeltetése ezeket az erdőket egészen megfosztja a szükséges kimélet előnyétől.

A legeltetés kiméletlen rendszere és az a körülmény, hogy a birtokszabályozásoknál működő sokféle érdek folytán sokszor még a kézzelfogható célszerűségiszempontok sem érvényesülhetnek s a közös erdőkből oly területek is osztatnak ki legelőbe, melyek faállományának eltávolítása a talaj épségére válnék végzetessé, szülte a 22188/890. sz. ig. ü. min. rendeletet, melyszerint az erdőből kihasított feltétlen erdőtalaju legelőterületek erdőjellege állandóan fentartandó. Ez kétségekivül nagy horderejű intézkedés, de ezzel a tulajdonképeni célnak még csak fele útján vagyunk.

A rendelet, már mint pusztai elvi kijelentés is, jogkorlátozást jelent ugyan a volt urbéresekre nézve, de ennél az esetről úgy állunk, hogy itt a *jog feltétlen gyakorlása összeütközik a törvénynyel*. És ha már fontos közérdekből, törvény alapján a legelő használatával az erdőfentartás kötelezettsége ki van mondva, határozottan és gondosan körvonalozva a legkisebb részletekig ismernünk kell azokat a módokat, melyeknek alkalmazásával a feltételeiben egymással merőben ellentétes két cél követelményeinek megfelelhettünk.

Volt urbéres birtokosságainknak ezidőszerint még fennálló testületi szervezatlensége és határtalan rossz vagyoni kezelése mellett maga a *legelő* fogalma elég ahoz, hogy azon a használati *anarchia* lábra kapjon és az erdőfentartás iránt általánosságban, kijelentésszerűleg tett rendelkezést szinte megvalósíthatatlanná tegye. Hogy ez mennyire nem hangzatos szó csupán, hanem való tény, mutatja egy épen most tárgyalás alatt levő esetünk, ahol a volt urbéresek körülbelül $\frac{2}{3}$ részben nem feltétlen erdőtalajú legelőjükön álló erdejüknek rendnélkül való pazar használata miatt egyenesen az erdőfelügyelőséghez folyamodtak oltalomért.

Hiába, a szabadság kétélű fegyver; melege csak akkor termékenyít, ha a műveltség fényével elárasztott talajra talál.

A legtágabb keretek közt mozgó, de mindamellett okszerű és az erdőfentartást nem veszélyeztető legeltetést részletesen megállapított használati szabályok nélkül képzelni sem lehet. Mert tegyük fel azt a különben kizártnak tekinthető esetet, hogy a legelők mostani faállománya a szükséges kimélethez részesül: a részleges tilalmakat igénylő felújításról mégis okvetlenül gondoskodnunk kell; ez pedig már szigorúan betartandó tervet kíván, amely nélkül leg-

feljebb csak a jelenlegi állapotok élettartamára vagyunk biztosítva a legnehezebb állapotok bekövetkezésétől. Meg kell tehát előzünk a bajt; ez mindig üdvösebb és könnyebb is, mint azt, ha már fellépett, költséges és talán kétes szerekl orvosolni.

A feltétlen erdőtalajon álló erdőkből kihatott legelők tervszerű hasznosítása szükségképpen magával hozza a szakszerű kezelést. Ennek költségei szintén teher a volt urbéres közbirtokosságra nézve, de nem sérelmes teher, mert az ilyen erdők 22188/890. sz. ig. ü. min. rendelet értelmében erdőképen telekkönyvezetnek, az erdők állami adójának alapját képező tiszta jövedelemből pedig a kezelési költség levonásba van hozva.

De a volt urbéresek legelőilletősége fel is osztható közöttük. És ez még inkább megnehezíti az erdők fentartására irányuló intézkedések végrehajtását, mert az erdős legelők felosztásának háttérét rendesen az irtás vágya képezi.

Igen üdvös intézkedése a felosztási eljárást megállapító 20326. sz. ig. ü. min. utasításnak 54. §-a, amely módot nyújt az erdőfelügyelőnek, hogy a birtokosokat jóelőre figyelmeztesse a felosztás következményeire; illetőleg felvilágosítsa arról, hogy a felosztás nem szünteti meg a tulajdonra nehezedő törvényes terheket, sőt a közös használatnál sokkal rosszabb helyzetet teremt, amint az az erdők eldarabolásáról fennebb elmondottakból következik.

A jó tanácsnak, természetesen, nem szokott mindig fogantja lenni. Ilyen felosztások történnek most is és jövőben — ugylátszik — gyakrabban napirendre kerülnek. A várható gyakoribb esetek előhírnöke a könyvpiaczon közelebről idevonatkozólag megjelent jogi munka.

Ne feledkezzünk meg végre arról sem, hogy a hegyi birtokok mindjobban terjedő tagosításánál igen sok szegény ember kap kaszáló vagy szántó gyanánt erdőterületet.

Mindez fokozott éberséget és a bajok leküzdésére képes szervezkedést kíván tőlünk; mert, hogy a tiltott erdőirtási esetek száma jövőben szaporodni fog, az kétségtelen.

Szabad legyen itt őszintén kimondanom, hogy ezt a nagyobbodó és jelentőségében emelkedő feladatot az állami erdőfelügyelet, erdőgazdaságunknak — illetőleg az erdő-törvény végrehajtásának természetes fejlődéséből, a mezőrendőri törvény folytán és sok más uton rohamosan növekedő munkakörében és a fokozódó igények között, a mostani létszám mellett, sikeresen megoldani — különösen az erdélyrészi viszonyok közt — fizikailag képtelen lesz. Lassan be kell következni annak az állapotnak is, hogy az erdőfelügyelőség az erdőrendészet mellett tanácsadói hivatását is az eddiginél nagyobb mértékben betölthesse.

Az erdők törvényszerű fentartásának kérdését megoldani leggyökeresebben és legjobb eredménynyel aként lehetne, ha ki volna mondva az, hogy előzetes hatósági engedély nélkül, semmi néven nevezendő erdőirtás nem fogatosítható; vagyis az erdők miveltési módjának megváltoztatása a magán és az erdő-törvény 17. §-a alá tartozó birtokoknál egyenlő eljárás alá essék. És ha p. o. Tirolban lehetséges az, hogy a véderdők fája — pedig ott a más természetű erdőtalajt Dyogenes lámpájával kell keresni — csak hatósági kijelölés után vágható le, akkor magánerdőbirtokosainktól nálunk is meg lehetne követelni annyit, hogy az erdőirtásra esetről-esetre engedélyt kérjenek: anélkül, hogy ezt az eljárást a felesleges zaklatás czimével jogosan illetni lehetne.

Ennek az adózás szempontjából is van jelentősége, mert — mint tudjuk — az erdő adója kisebb, mint a mezőgazdasági területeké; jelenleg pedig számtalan olyan birtokrészlet van, amely a földadónyilvántartásba erdőnek van bejegyezve, holott már évek óta mezőgazdaságilag műveltetik.

Azonban jelenlegi viszonyaink közt a kezelés — és különösen a községi erdők kezelése — hathatós támogatást nyújthatna az erdőfelügyeletnek: és pedig a legkisebb megterheltetés nélkül, csupán azért, hogy a szórtanfekvő testületi erdők bejárásánál a magánerdőbirtokokon személyesen észlelt, vagy az erdőőrző személyzet bejelentéséből, esetleg más forrásból tudomására jutott törvényellenes cselekményekre akkor, midőn az erdőtörvény 62. §-ában eziránt megállapított kötelezettségüknek eleget tesznek, egyszersmind az illetékes erdőfelügyelő figyelmét is felhivná. E tekintetben nagy lépéssel vitt előre bennünket az erdőőrök fegyverviselési, fegyverhasználati és fegyelmi szabályainak 6. §. 7. pontjában foglalt intézkedés, mely szerint a hatóságilag felesketett erdőőr ellen fegyelmi eljárásnak van helye akkor is, ha a tudomására jutott erdőrendészeti áthágásokat be nem jelenti.

Az erdőtörvénynek a véderdőkre és a feltétlen erdőtalajon álló erdőkre vonatkozó intézkedései tehát, ugy közvetlen kihatásukban, mint következményeikben, igen fontosak és nagy jelentőségűek, 11,216.696 k. hold erdőterületről van szó, melynek feltétlen használatát és kezelését ezek az intézkedések jogczimre való tekintet nélkül, tehát az ingatlanhoz kötve, *dologi teher* gyanánt korlátozván, jövedelmére és forgalmi értékére befolyást gyakorolnak.

Az ingatlan vásárlásánál lényeges különbség az, hogy vevő a kérdéses vagyonnal összekötött jogokat és azzal

járó terheket pontosan ismerje. Erdőbirtok vásárlásánál vevő a telekkönyvben egyebekre nézve teljes tájékozást szerezhet, kivéve a 3 évi állami adótartozást, mely a birtokot akkor is terheli, ha bekebelezve nincs, de az erdőtvényből származó terhekre nézve teljes bizonytalanságban marad. Pedig ezek ismerése igen lényeges dolog. Mert vegyünk csak egy rossz feltétlen erdőtalajon álló erdőt; ha ennek fakészlete kihasználtatott, akkor maga a talaj kötelező és a főkének a pénzpiaczon való forgatásánál kevesebbet kamatozó erdősisítés miatt többé nem cselekvő, hanem szenvedő vagyon, illetőleg teher. Ez ugyan üzleti számítás, melyet általánosságban alkalmaznunk nem lehet és nem is szabad, de a magánügyletek megvilágítása szempontjából és az itt felvetett kérdés tárgyalásához fel kellett venni.

Ha pedig az erdő véderdőtalajon áll, akkor nemcsak az erdősisítés kötelezettsége terheli a birtokost, hanem az erdő üzemterv alapján való kezelése is, amely nem engedi meg, hogy a jóhiszeműleg rögtöni értékesítésre vásárolt erdőt egyszerre letaroljuk, hanem p. o. szálaljuk. Nagyobb tőkebefektetéssel járó vásárlásnál ez súlyos vagyoni bukást is jelenthet.

Erre azt lehetne felhozi, hogy ott van a szavatoló eladó, a kit *«turpis causa»* czimén kártérítésre lehet kötelezni, minthogy az erdő használatára fennálló korlátokat elhallgatta. Megeshetik azonban, hogy az eset beálltakor már nincs kit felelősségre vonni. Ilyen eset van épen most nálunk napirenden.

De ha a keletkező bonyodalmak hosszas és költséges perekkel el is intézhetők, a cél mindig a rövid, egyszerű és biztos eljárás. Ezért igen kívánatos volna, ha az erdőtvényből kifolyólag az ingatlanra nehezedő terhek az

adás-vevési ügyleteknél mindig elkerülő telekkönyvekben előjegyeztenének. De mert ez — amint könnyen belátható — igen hosszas, költséges és telekkönyvi rendtartásunk megváltoztatását igénylő eljárást kívánna, egyszerűbb volna a telekkönyvi bejegyzéssel egyenlő értékű *törvényes tételképen kimondani*, hogy az erdőtörvénynek szóban levő intézkedései *dologi terhet* képeznek. Ez a rendelkezés, általánosan ismert joghatályánál fogva, az erdők vásárlásánál most előforduló sok keserű csalódásnak elejét venné, mert a vevő, már a vásárt közvetítő jogi tanácsadójának gondoskodása folytán is, nem mulasztaná el, hogy a vásár tárgyával az erdőtörvény szempontjából apróra tisztába jöjjön, — amit pedig mostanság kérdés tárgyává nem tesznek.

A fák anatómiai szerkezetéről.*)

Irta: *Tuzson János* erd. ak. tanársegéd.

Az erdők az emberiség életében ősidőktől fogva igen fontos szereppel bírtak, a mely szerep jelentősége a művelődéssel lépést tartva folyton emelkedett. Ma már az erdők a művelt államokban a népek boldogulásának egyik fő-alapját képezik.

Messze vezetne mindazokat a jókat, miket az erdő az emberiségnek nyújt, részletesen tárgyalnom. Mindnyájunk előtt ismeretes, hogy a fa minden háztartásban elsőrendű szükségletet képez s hogy az erdő az iparnak és kereskedelemnek nagy mennyiségű különféle anyagot szolgáltat.

Tudjuk azt is, hogy az erdőknek a közvetlen anyagi

*) Előadatott a „Selmeczbányai Természettudományi Egylet” 1897. okt. 16-án tartott ülésén.